[redacted]

No. 5.

JAVASCHE COURANT.

DONDERDAG den 14den Januarij 1830.

OFFICIEEL GEDEELTE.

EXTRACT *uit het Register der Handelingen en Resolutien van den Luitenant Gouverneur Generaal in Rade.*

BATAVIA, *den 8sten januarij 1830.* (No. 29.)

Krachtens de appostillaire dispositie van den Minister van Staat, Kommissaris Generaal, d. d. 5 dezer no. 15;

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging in zoo ver der Resolutie van den 11den april 1826 no. 4 (staatsblad no. 14,) te bepalen, dat burgerlijke personen en militairen van de landmagt, op het marine etablissement op het eiland *Onrust* geplaatst of gestationeerd, ter zake van burgerlijke of militaire misdaden voor hunnen natuurlijken regter zullen te regt staan, en dat alleen de reglementen van krijgstucht voor het krijgsvolk te water, en van orde voor gemeld eiland bepaald, op dezulken toepasselijk zullen wezen.

Extract, Enz.

Accordeert met voorschreven Register,
De Algemeene Secretaris,
J. DU PUIJ.

Door Zijne Excellentie den Minister van Staat, Kommissaris Generaal, zijn de volgende dispositiën genomen:

CIVIEL DEPARTEMENT.

BENOEMD.

Tot secretaris der weeskamer te Samarang *A. Houtkoper*, thans kommies kollecteur der landelijke inkomsten aldaar, en zulks in plaats van *B. G. Sartorius*, honorabel ontslagen.

Tot eden kommies bij de directie van 'slands producten en civiele magazijnen *B. van der Plas*, thans 1ste klerk bij de secretarie van de generale directie van financiën.

MILITAIR DEPARTEMENT.

OP VERZOEK HONORABEL ONTSLAGEN.

De 1ste luitenant bij de 19de afdeeling nationale infanterie *W. F. le Roux.*

MARINE DEPARTEMENT.

GEPENSIONEERD.

De luitenant der 2de klasse bij de koloniale marine *A. Blok.*

Rapporten van Zijne Excellentie den Luitenant Gouverneur Generaal, aan Zijne Excellentie den Minister van Staat, Kommissaris Generaal.

MAGELANG, *den 2den januarij 1830.*

Ik heb de eer Uwe Excellentie te berigten, dat de majoor *Buschkens*, kommandant der 8ste mobiele kolonne, zich in beweging gesteld hebbende, om den Rijksbestierder van *Diepo Negoro* en eenige andere hoofden, welke zich volgens ingewonnen informatie op den berg *Karet*, zouden bevinden, optezoeken, na op den 25sten december jl., het spoor dezer hoofden in de wildernis bij genoemden berg verloren te hebben, twee dagen later berigt heeft bekomen, van hun aanwezen te *Sampang*, ten noorden van *Remo Jatie Negara*, en dat deze hoofdofficier derhalve het voornemen had, om onverwijld van twee zijden derwaarts te marcheren, welke beweging door den majoor *Michiels*, kommandant der troepen in het Ledoksche, die mij het vorenstaande heeft medegedeeld, van onderscheidene kanten, zal ondersteund worden.

Van de aankomst van den Rijksbestierder en andere hoofden op den berg *Karet*, heb ik de eer gehad Uwe Excellentie bij mij jongst rapport van den 29sten december, no. 97, melding te maken, zoo mede van de oorzaak waaraan deze verandering van schuilplaats wordt toegeschreven.

Van den kolonel *Cleerens* heb ik geene andere berigten, dan dat hij te *Banjer* is aangekomen, en hij zich dus op het punt bevindt, van waar hij vooreerst de bewegingen der troepen en de pogingen om den Rijkbestierder en andere aanhang van den hoofdmuiteling in onderwerping te brengen, zal derigeren.

In de *Bageleen* hebben zich in de laatste dagen onderworpen 1 tommongong, 4 rongos, 5 ingebeijs en 2 pandjies.

De Luitenant Gouverneur Generaal,
DE KOCK.

den 6den januarij 1830.

Ingevolge de mededeeling mij door den majoor *Michiels* gedaan, heb ik Uwe Excellentie bij mijn jongst rapport van den 2den dezer no. 977, bekend gemaakt, met de laatste bewegingen van de 8ste mobiele kolonne.

Door de rapporten van den majoor *Buschkens*, kommandant dier kolonne, ben ik thans in de gelegenheid gesteld, Uwe Excellentie de details dezer bewegingen, zoo mede den uitslag eener expeditie naar *Sampang*, te rapporteeren.

Na een detachement onder de orders van den 2den luitenant *Moltzer*, naar *Tambakboyo* te hebben doen marcheren, is de majoor *Buschkens*, in den morgen van den 25sten december, van *Komeet* naar de berg *Karet* getrokken, hetwelk een eindweegs op trappen, tusschen steile afgronden, zoo gevaarlijk als moeijelijk was. Hij bereikte echter eindelijk vier glaga hutten en vond de bewijzen van het verblijf van vijanden en een spoor eerst noordoost, dan noord, en verder westwaarts om eenen bergtop door de zwaarste woestijnen, hetwelk hem bewees dat de vijand dien weg had genomen.

Met eenige kapmessen aan het hoofd volgde de majoor dit spoor, toen hij onverwachts op ruim 150 schreden voor zich, aan de beweging der hooge glaga, den vlugtenden vijand bemerkte, die hem aan hetzelfde teeken moet ontdekt hebben. Er was volstrekt geene mogelijkheid een enkel schot op hem te doen, zijnde onze troepen in een laagte tusschen de glaga bedolven, en in een klein moeijelijk ravijn. Een enkel inlander die voor de troepen uit was, zegt, zeven menschen te hebben zien loopen.

De majoor spoedde zich zoo veel mogelijk voorwaarts, en zag aan de sporen dat de vijand in alle rigtingen uiteengevlugt was, terwijl op de plaats gelaten gerede spijzen en de kleedingstukken van een hoofd (nader erkend, die van den rijksbestierder en van zijnen zoon te zijn) de bewijzen van overhaasting gaven.

Op deze plaats zoude de majoor *Buschkens* vooreerst positie genomen hebben, maar zoo ver het oog van den bergtop strekte, was niets dan de grootste woestenij en geen enkele woning te zien.

Na een paar uren in observatie te zijn gebleven, kapte hij zich verder door, tot het pad van een rhinoceros hem op dat bragt, hetwelk van *Penimban* naar *Ginondang* leidt, welke eerste plaats uiterst afgemat door zijne troepen bereikt werd.

Op het berigt dat zich een dertigtal muitelingen te *Sampang* zouden bevinden, is veelgenoemde majoor den 29sten december jl., na eenen zeer moeijelijken marsch op die plaats aangekomen. Het detachement dat van *Remo Djatie Negara* derwaarts in beweging gesteld was, had die plaats, ruim een uur vroeger, bereikt, zonder iets te hebben aangetroffen.

Van vier inlanders, die aldaar bemagtigd werden, konde niet anders vernomen worden, dan dat zich in die nabijheid ophield, de muiteling *Eskadirana* met 15 man; eene nachtexpeditie gedaan om dat troepje te overvallen, heeft geen ander gevolg gehad, dan dat de glaga hutten zijn gevonden, welke als het gewoon verblijf van die roovers waren aangewezen, duidende een nog brandend vuur aan, dat deze hutten op de aannadering onzer troepen verlaten waren.

Bij den togt door den luitenant *Moltzer*, op den 25sten en 26sten december jl. gemaakt, had die officier, te midden der glaga, enkele kleine daken gevonden, die zoo verborgen waren, dat men die op zes schreden afstand niet zag, en zelf toonde een matje in een gat diep in den grond gegraven aan, dat ook in den grond schuilplaatsen bestaan.

Den 1sten dezer is de majoor *Buschkens* te *Sokka* teruggekomen, alwaar zich, gedurende zijn afwezen, een pandjie en een ingebeij onderworpen hadden, terwijl na zijn terugkomst de tommongong *Poerwo Dirdjo*, die zich nog bij zijne laatste beweging bij den rijksbestierder van *Diepo Negoro* bevond, is overgekomen.

Een detachement door den kapitein *Renia van Nauta*, den 28sten december jl., in het gebergte gezonden, heeft niets van het verblijf van de vijandelijke hoofden kunnen te weten krijgen, en alleen 5 met pieken gewapende vlugtelingen gezien, waarvan een welgekleede javaan met gescho-

ren hoofd, en waarschijnlijk behoord hebbende tot het gevolg van den vijandelijken tommongong *Kerto Bauw*, is nedergelegd.

De Luitenant Gouverneur Generaal,
DE KOCK.

IN-OFFICIEEL GEDEELTE.

ELFDE VERSLAG *van Directeuren over het Weduwen- en Weezen-Fonds, voor Civiele Ambtenaren en Koloniale Zee Officieren, onder ultimo december 1828.*

Bij het laatstvoorgaand verslag geinsereerd in de Javasche Courant van den 9den augustus 1828 no. 95, hebben directeuren aangewezen het saldo van het fonds onder ultimo december 1827 met . . . . *f* 33,001: 79½.

In 1828 hebben de ontvangsten en uitgaven, bedragen.

Ontvangsten.

Gewone contributien door civiele ambtenaren . . .	*f* 202,288: 07½.	
Buitengewone idem idem	- 21,462: 13½.	
(*) Restitutien . . .	- 41,189: 45½.	
Gewone contributien door koloniale zee officieren .	- 14,022: 58½.	
Buitengewone idem idem	- 1,414: 75.	
Renten op uitgezette kapitalen	- 39,506: 00.	
Te zamen		*f* 319,982: 80.
TOTAAL		*f* 352,984: 59½.

Uitgaven.

Pensioenen aan weduwen en kinderen van civiele ambtenaren	*f* 152,766: 38½.	
Toelagen aan weezen van idem idem	- 32,206: 30.	
Pensioenen aan weduwen en kinderen van koloniale zee officieren . . .	- 12,736: 88.	
Toelagen aan weezen van idem idem	- 2,482: 52.	
(**) Remisen ter uitbetaling van onderstand gelden aan weduwen en kinderen, zich in Nederland bevindende	- 214,981: 38.	
Restitutien van onderscheiden aard	- 1,126: 39½.	
Administratie kosten .	- 4,060: 00.	
Te zamen		*f* 420,359: 86.
Is meerder uitgegeven dan ontvangen		67,375: 26½.
In 1828 is niet uitgezet, maar afgelegd		- 49,390: 53.
Het nadeelig saldo onder ultimo december 1828 bedroeg		*f* 17,984: 73½.
De uitgezette gelden onder ultimo december 1827 bedroegen, volgens het laatstvoorgaand verslag		*f* 432,610:
In 1828 is afgelegd		- 49,390: 53.
Bleef onder ultimo december 1828 uitgezet		*f* 383,219: 47.
Hiervan afgetrokken het nadeelig saldo onder dien datum		- 17,984: 73½.
Blijkt het fonds als toen te voren stond met		*f* 365,234: 73½.
Onder ultimo december 1827 stond hetzelve te voren met		- 465,611: 79½.
Zoo dat het fonds in den jare 1828 is achter uitgegaan met de aanzienlijke som van		*f* 100,377: 06.

Welk nadeelig slot echter alleenlijk is toeteschrijven aan de aanzienlijke overmaking van fondsen naar Nederland tot dekking van het te kort, hetwelk door vroegere ongenoegzame remisen was ontstaan.

(*) Onder de restitutien is begrepen *f* 40,000: zijnde het bedrag van eenen in februarij 1828 getrokken doch geprotesteerd terug ontvangen wissel.

(**) Deze remisen bedragen de aanzienlijke som van *f* 214,981: 38, om dat voorzien is moeten worden in het ontstane te kort door vroegere ongenoegzame remisen; want de onderstand gelden in Nederland betaalbaar onder ultimo december 1828 bedroegen slechts *f* 83,901: 's jaars, zoo dat ruim *f* 131,000 meerder is overgemaakt, dan voor de behoefte van een jaar benoodigd was, waarop bovendien het bedrag van den terug ontvangen wissel ad *f* 40,000: in compensatie moet worden gebragt.

De onderstand gelden welke onder ultimo december 1828 uit het fonds betaald werden zijn:

Aan 522 weduwen van civiele ambtenaren .	*f*	18,120: 31.
« 380 kinderen « —— ———— .	-	1,958: 00.
« 119 weezen « —— ———— .	-	2,446: 88.
« 14 weduwen van kolon. zee officieren.	-	1,620: 44.
« 22 kinderen « —— ————	-	144: 00.
« 9 weezen « —— ————	-	187: 26.
Te zamen 's maands .	*f*	24,476: 89.
Of in het jaar . . .	*f*	293,722: 68.
Hiervan afgetrokken de bepaalde korting van 20 pCt. over zoodanige onderstand gelden als aan dezelve onderworpen zijn	-	54,701: 52.
Blijft werkelijk ten lasten	*f*	239,021: 16.

Onder de voormelde weduwen en kinderen zijn begrepen, die welke in Nederland worden uitbetaald, bestaande in:

73 weduwen van civiele ambtenaren .	*f*	5,800: 16.
91 kinderen « —— ———— .	-	546: 00.
40 weezen « —— ———— .	-	1,060: 27½.
9 weduwen van kolon. zee officieren .	-	1,155: 00.
15 kinderen « —— ———— .	-	102: 00.
3 weezen « —— ———— .	-	63: 33.
Te zamen 's maands .	*f*	8,684: 76½.
Of in het jaar . . .	*f*	104,217: 18.
Hiervan afgetrokken de bepaalde korting van 20 pCt. over zoodanige onderstand gelden als aan dezelve onderworpen zijn.	*f*	20,315: 91½.
Blijft werkelijk in Nederland te betalen .	*f*	83,901: 26½.

Directeuren voornoemd,
J. C. GOLDMAN.
J. BOUSQUET.
C. M. BAUMHAUER.

EUROPESCHE BERIGTEN.

NEDERLANDEN.

BRUSSEL, *den 25sten augustus. jl.*

Gisteren ochtend heeft Zijne Majesteit de Koning, verzeld van Zijne Koninglijke Hoogheid den prins van Oranje, de twee jonge prinsen zijne zonen en van Zijne Koninklijke Hoogheid den prins *Frederik*, eene wapenschouw gehouden over de schutterij en de troepen van het garnizoen, welke daarna voor Zijne Majesteit gedefileerd hebben, terwijl Hare Majesteit de Koningin zich met alle de hofdames op het balcon van het paleis geplaatst had. Des middags is er groot diner ten hoeve geweest, waarop de leden van het corps diplomatike, de minister, verscheiden leden van den raad van state en de kolonel der schutterij genoodigd waren.

Niettegenstaande het ongunstige weder hebben de openbare vreugdebedrijven en volksspelen plaats gehad; doch de illuminatie, waartoe groote toebereidselen gemaakt waren, heeft daardoor veel geleden.

De geheele koninklijke familie heeft den schouwburg bezocht en is er met veel geestdrift en herhaald gejuich ontvangen.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 21sten augustus jl.*

Brieven uit Griekenland, en wel uit Navarino van 27 Julij, melden het navolgende: „De president heeft de palicaren (ongeregelde grieksche benden, ten noorden van de land-engte) niet kunnen te vrede stellen, dan door den generaal *Dentzel* tot hun te zenden, voorzien van de noodige penningen, om hun de achterstallige soldij uit te betalen. Het zijn lieden, die zich steeds toeleggen, om oneenigheid te brouwen tusschen de palicaren en de geregelde troepen; — de eerstgenoemde beminnen intusschen hun vaderland, en zullen voorzeker waakzaam zijn, ter verdediging van deszelfs grenzen. — De toestand van den president is zeer bezwaarlijk, bij de bijeenkomst van eene nationale vergadering, op het oogenblik, dat men niet weet, welke de grenzen zullen zijn van Griekenland, welke de constitutie, en onder welk opperhoofd het zal verblijven.

„ De gezondheid der fransche troepen is voldoende. — De leden der wetenschappelijke commissie vervolgen hunnen arbeid en hebben Arcadie, Sparta en de oevers van den Eurotas bezocht. De grieksche opperhoofden hebben hen bij uitstek wel ontvangen, en hen beveiligd voor de woeste bergbewoners, welker ellende dikwerf aanleiding geeft tot rooverijen. — Zij meenen eene groeve van het aloud groen porphyr te hebben ontdekt.

De heer *Courvoisier* is eindelijk in deze hoofdstad aangekomen en heeft het ministerie van justitie aanvaard. Ook deze staatsman is de partij der Jesuiten bij uitstek toegedaan, en een der weinigen geweest, die hunne zonen buitenslands naar een gesticht dier orde hebben gezonden. — Zijne tegenstanders dragen hem voor, als zeer zwak van hoofd.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den 11den september jl.*

Brieven uit Konstantinopel van den 17den augustus (tot dus verre de laatste bekende dagteekening) door het oostenrijksch regeringsblad, en alzoo van eene officiele zijde, medegedeeld, verbreiden eenig nader licht, omtrent de jongste besluiten van de Verhevene Porte, tot het herstel des vredes. Volgens dezelve heeft de Porte toegestemd in de belangrijkste voorwaarden van het tractaat van Londen, betreffende Griekenland, en heeft zij, bewogen door de vereenigde voorstellen van de gezantschappen van Engeland, Frankrijk, Oostenrijk en Pruissen, den groot vizier bevel gegeven, om gevolmagtigden naar den generaal *Diebitsch* te zenden, ten einde onmiddelijk onderhandelingen tot het herstel des vredes aan te knoopen.

Reeds wordt uit Bucharest van den 26sten augustus gemeld, dat aldaar de tijding was aangebragt, dat den 18den in de nabijheid van Schumla scherp was gevochten; — dat de generaal *Krassowski* in dat gevecht eenige der buitenwerken van genoenmde positie zoude hebben bezet, en zijn voordeel gewisselijk zoude hebben vervolgd, bijaldien de vizier hem niet had doen weten, dat hij bevel had, om te onderhandelen, en dat hij mitsdien van den generaal *Diebitsch* de plaats verlangde te vernemen, op welke de gevolmagtigden zich zouden kunnen vereenigen; — dat dien ten gevolge een wapenstilstand voor Schumla werd in acht genomen. — Men voegt 'er bij, dat de vizier zelf de onderhandelingen zoude leiden, en dat hij door *Halil bassa* zoude worden verzeld. — Zoo deze tijding waarheid bevat, moet het bevel; tot het openen van onderhandelingen, reeds eenige dagen voor den 17den augustus uit Konstantinopel naar Schumla zijn gezonden.

De courier, welke de sleutels van Adrianopel naar den Keizer overbrengt, is den 25sten augustus in Odessa ontscheept. Volgens zijn zeggen, zoude de generaal *Diebitsch* zich niet lang in die plaats ophouden, doch weldra de bewegingen naar den kant van Konstantinopel vervolgen. — De tijding, dat graaf *Pahlen* zich naar het leger begeeft, om, bij de verwacht wordende onderhandelingen met Turkije, Rusland te vertegenwoordigen, wordt bevestigd. Men voegt 'er bij, dat hij zich reeds van Odessa naar Burgas zoude hebben ingescheept. — Onder dagteekening van den 26sten wordt in bijzondere brieven gemeld, dat de staat der gezondheid in Odessa verbeterde, doch dat daarentegen in den omtrek nog veel zieken werden gevonden.

Men leest in een onzer meest geachte dagbladen de navolgende bijzonderheden, als voorkomende in een brief van een russischen officier, gedagteekend uit Adrianopel van den 21sten Augustus:

» Gisteren ochtend vroeg heeft het leger bezit genomen van Adrianopel, de tweede stad des Rijks. Even te voren hadden de weinige turksche troepen, welke ter verdediging derzelve waren achtergelaten, de plaats ontruimd, en zich verstrooid. Men heeft zich vergenoegd, met hen eenige Kozakken achter na te zenden.

» Bij onzen intogt, die door zeer schoon weder begunstigd werd, heeft de beste orde geheerscht. Een aantal inwoners was ons te gemoet gegaan, en bij het binnenkomen stroomde bijna de geheele bevolking toe, om de troepen te zien. Eene afdeeling uhlanen maakte de voorhoede uit; daarna volgde eene brigade jagers met twee batterijen artillerie en wijders de geheele armee, met den generaal *Diebitch* aan haar hoofd. Alle de benden muziekanten speelden het russiche nationale lied en toen de generaal zich voor het oude Serail had geplaatst, om de troepen te zien defileren, begroetteden zij hem met een luid gejuich.

» De Turken gaven, op het gezigt der troepen, welke zich met eene hun geheel onbekende orde en regelmatigheid in rijen en gelederen bewogen, blijken van groote verbazing, en ook wij waren eenigzins getroffen door het zeldzaam schouwspel van zoo vele duizenden in oostersche kleederdragt. Zoodra de armee zich binnen de stad bevond, posteerden de afdeelingen zich op de onderscheidene pleinen en markten, en betrok de generaal het oude Serail.

» De opperbevelhebber is opgewacht door eene bezending van de deftigste inwoners, met den Mollah aan het hoofd, en is ook begroet door alle de hier residerende vreemde consuls. De eerstgenoemde dankte den generaal, in naam zijner medeburgeren, dat hij hem het regter-ambt had gelaten, en beloofde krachtdadig te zullen medewerken tot behoud van orde en rust.

» Wij worden alomme vriendelijk ontvangen, en ondervinden meerdere blijken van beschaving, dan wij bij de Turken verwachtten. De voormalige dweepzieke godsdienstijver der Muzelmannen is op dit oogenblik naauwlijks merkbaar; de laagste klasse alleen betuigt hare verachting van andersdenkenden op 't stuk van het geloof.—In het binnenste der woningen heerscht een meer vrije omgang. Het vrouwelijk geslacht leeft nog wel afgezonderd, doch de voorname Turk spreekt van zijne huisvrouw, en rekent zich niet meer beleedigd, wanneer men naar haar vraagt.

» De ligging van Adrianopel is zeer bevallig. De oevers van de Marizza, welke hier de Tundsche en de Arda ontvangt, zijn met rozenstruiken bezet. De stad is van muren omringd, welke elf poorten bevatten. Zij heeft eene vierkante citadel, voorzien van vier ronde en twaalf andere torens, en in dezelve vindt men een tuighuis. De onderscheidene wijken der stad zijn met dertien bruggen, over de Tundsche en Arda, aan elkandere verbonden.

In de Haarlemsche courant van den 20sten september ll., lezen wij dat een Russisch courier uit Weenen aangekomen de gewigtige tijding heeft mede gebragt, dat niet alleen de turksche gevolmagtigden in het hoofdkwartier van den Generaal *Diebitsch* zijn aangekomen, maar dat zij de onderhandelingen hebben geopend en de voorwaarden voor het sluiten van de preliminairen naar Konstantinopel hebben gezonden, en dat de sultan deze voorwaarden heeft aangenomen en de vredes preliminairen onderteekend, zoo dat den 10den september reeds de volmagten der wederzijdsche onderhandelaren tot het sluiten van een bepaald vredesverbond zouden kunnen worden gewisseld.

Men verneemt tevens, dat dit berigt in Weenen als waarschijnelijk en als geloof verdienende is voorgekomen, en dat de prijzen der fondsen 'er op zijn gerezen.

BATAVIA, *12 januarij 1830.*

In voldoening aan de belofte, in ons blad van den 5den november l. l. no. 150 gegeven, en ten vervolge van hetgeen daarin, betrekkelijk den handel op Sumatra's Westkust, voorkomt, hebben wij vermeend de volgende aangelegenheden, uit het verslag van den geachten schrijver over die gewesten, hier woordelijk te moeten overnemen, in het vertrouwen dat zulks door een iegelijk, die eenigen prijs stelt op de verkrijging van plaatselijke kennis, met belangstelling zal worden gelezen.

» Daar de inwendige staat van rust van dit land ook zekerlijk afhangt van deszelfs meer of minder gebrekkig bestuur (Inlandsch) zoo dient zulks wel onderzocht te worden, om daarnaar afteleiden of er rust kan bestaan, dan wel, of de bestaande staat van zaken ook soms erger is dan de omstandigheden door toedoen van vreemde oorzaken zulks medebrengen.

» Deze residentie is geenszins te vergelijken met eene javasche residentie, zoo wel ten opzigte van hare geographische ligging als van haar inwendig (inlandsch) bestuur en aard der bevolking, en voornamelijk om dat het slechts kort geleden is, dat wij onze vroeger zeer beperkte strandposten hebben verlaten, om tot in de binnenlanden ons uit te breiden.

» Ik acht het noodig vooraf aantemerken dat eenige schrijvers, door het te hoog verheffen eener oppervlakkige beschouwing, gedwaald hebben, zoo dat men na hun inzien, zich geheele andere denkbeelden van dit land vormt, dan men wezenlijk moet opvatten.

» Ik zal alleen een voorbeeld aanhalen waaruit men kan opmaken, hoe weinig heldere denkbeelden men zich werkelijk van het bestuur van een land kan maken, indien men zelfs de uiterlijke dingen, waarnaar men gevolgtrekkingen maakt, niet goed inziet en wel doet begrijpen.

» *Olivier*, II deel pag. *135*, wil de brieven van den heer *Nahuys* ophelderen en eene uitlegging geven aan de op Sumatra in bijzonder in deze residentie, zoo algemeen aangenomene benaming van landschappen, als V *Kotta*, XII *Kotta*, XX *Kotta* enz. enz. hij spreekt van stad, ommuurde vesting, bastions, en brengt de gedachten veel te ver, en doet de verbeelding werken even als wanneer men, van deze landen sprekende, de woorden (zoo als veel geschied is) toepast van Rijk, Vorst, Troon, Paleis, Raadsheeren, enz., enz.

» *Kotta* is een woord dat de maleijers zekerlijk van de Hindoo's hebben overgenomen, even als zij vele andere van hun, en verscheide andere volken hebben ingevoerd; maar zij hebben slechts eene benaming aangenomen, zonder het minste denkbeeld te hebben gehad van de zaak.

» Er bestaan in deze landen niet dan Kampongs (behalve de Nederlandsch forten), dat is een meer of minder groot getal houten of bamboezen huizen, elk huis, meer of minder door bijzondere paggers van het andere gescheiden; eenige dezer Kampongs hebben gedeeltelijk of geheel eene algemeene onregelmatige omheining, bestaande uit haagwerk, van doorn, bamboes of struiken, of eene onvolmaakte soort van borstwering en somtijds, zoo als in de bovenlanden wel gevonden wordt, eene soort van gracht, die door het bijbrengen van stroomend water, dikwerf zeer diep wordt uitgespoeld.

» In deze landen vindt men overigens de Kampongs minder groot en gearrondisseerd dan op Java, en de bevolking woont dus meer verspreid. Dalems zijn hier onbekend, en de rijkste en voornaamste hebben ter naauwernood houten huizen zonder eenige aanmerkelijke omheining. Dit is nu de vorm van de Kampongs, en zulke Kampongs worden wel eens *Kotta* genaamd, welke benaming in den letterlijken zin even zoo belagchelijk is, als de letterlijke beteekenis van Poera (Hindoo's) voor stad aantenemen; en Indrapoera, dat men in verscheidene werken uitgeeft voor de hoofdstad van een oud beroemd Koningrijk op de Westkust van Sumatra, is thans en waarschijnlijk nooit iets meer geweest, dan een kampong, bestaande zelfs niet eens uit eene geregelde verzameling van huizen; overigens bestaan er niet de geringste sporen, dat er ooit anders dan uit bamboes of hout gebouwd is geweest, en dit zoo wel voor tempels als voor woningen. Dit is toepasselijk ten minsten voor deze geheele Westkust en binnenlanden, en heeft men hier of daar inscriptien of kleine beelden gevonden, die eens een aanwezen van Hindoo's kenmerken, zoo mag men op dien grond, ter naauwernood niet veel meer besluiten, dan dat van die natie zich eens eenige hier hebben opgehouden, maar waarschijnlijk wegens de kwade geaardheid der inboorlingen geene vorderingen hebben gemaakt.

» Even zoo weinig nu een Sumatrasche Kotta na kasteel, vesting of stad gelijkt, zoo als de Europezen zich een kasteel, vesting of stad verbeelden, of zoo als die werkelijk ook in den Hindostan gevonden worden, even zoo verre is het er van af, dat men iets kan hechten aan de titels die de zoogenaamde grooten alhier voeren.

» Radja veronderstelt in oostersche landen een Koning, een onafhankelijk vorst, een despoot.

» *Sulthan*, even zoo *Bandahara* en Mantrie, Rijksbestierder, schatbewaarder, Minister; *Panglima* Bevelhebber; *Panghoeloe*, Leidsman of Opperpriester; Jang di per toewan, die heerscht; Pamangkoe, Staats officier; Pamoentjak, enz. enz., zijn alle titels die de hoofden van het land hier aannemen, en wanneer men dus bijv. een landschap zoude beschrijven door te zeggen » Indrapoera heeft een Sulthan die met 20 mantries het rijk bestiert" of » . . . Kotta heeft een Radja, een Pamoentjak en 8 Panghoeloe's of wel alleen (getal) Panghoeloes die te zamen hoofd zijn" of » een landschap wordt geregeerd door Jang di-per-toewan en 20 Panghoeloe's," zoo veronderstelt men dat er eenige order heerscht en dat in die zeer kleine staatjes, die wel hier en daar te boek staan voor *beroemde rijken* of *Rijken*, ook eenigzins order en onderwerping gevonden wordt.—Niets wat hier na zweemt, bestaat er wezenlijk.

» Met zulke vorsten, Radja's, Edelen en Grooten, zoo als men ze noemden, heeft de Oost-Indische kompagnie vroeger de contracten gesloten; welke opvolging zulke overeenkomsten konden hebben, is ligtelijk na te gaan, de andere partij was te dom (†) om het gewigt der zaak te beseffen; evenwel vindt men afstand of opdragten van geheele Landschappen; ook wel eens geheele onderwerping aan de bevelen van het Europeesch gezag. Latere contracten zijn niet van meer waarde geweest; evenwel is het noodig om bij gelegenheden contracten te sluiten, maar even zoo noodwendig is het ook om aan dezelve niet meer waarde te hechten, dan ze kunnen gelden.

» Uit zulke landschappen is deze residentie te zamengesteld, en begrenst aan gelijksoortige, die zich geheel onafhankelijk van het Nederlandsch Gouvernement beschouwen.

» De menigvuldige landschappen langs strand gelegen van Tapanoelie af tot Croë toe, en in welke uitgestrektheid wij slechts zeven punten bezitten, als Tapanoelie, Natal, Aijer-Bangies, Priaman, Padang, Poeloe Chinco en Benkoelen, genieten dien staat van rust, als voor dewelke landschappen, wier inwendig bestuur nog op zulk eenen onbeschaafden voet is, vatbaar zijn.

» De bevolking kan slechts verdeeld worden in twee klassen, te weten, de panghoeloes (*) of hoofden van stammen (Soeko's genaamd) en de gemeene man *Orang Ketjiel* of *Anak-Boa*. Elk dorp of gehucht bevat van 10 tot 100 of meer familien, behoorende tot 4, 6, of meer geslachten, (Soekoes) elk dezer geslachten heeft zijnen panghoeloe; elke panghoeloe staat als hoofd over zijn geslacht en weet door boeten, de geschillen in de familien aftemaken; dan daar deze geslachten door huwelijken aan andere geslachten vermaagdschapt zijn, zoo worden de zaken door vreemden invloed in verwarring gebragt. De gezamenlijke panghoeloes van een kampong, vormen te zamen een geheel uit, hetwelk *rapat* wordt genoemd, en hetgeen vereischt wordt om zaken van de kampong aftemaken.

» Dezelfde verhouding die er is tusschen de onderlinge panghoeloes van een kampong, bestaat er ook onder die van verscheidene kampongs, die gezamenlijk een verbond hebben gemaakt om een landschap uit te maken, hetwelk gewoonlijk de naam van het getal dorpen draagt; zoo als b. v. *Anam Kotta*, *Lima Kotta*, *Ampat Ankej*, enz., en alhoewel of *Anam Kotta* meer dan zes dorpen bevat, zoo moet zulks alleen worden toegeschreven aan den aangroei van zoodanig landschap, terwijl de meerdere kampongs beschouwd worden als bijvoegsels, *anak kampongs* (kinderen van kampongs). Alle zaken die zulk een landschap betreffen worden door al de panghoeloes te zamen behandeld, zoo als beleedigingen, moord, diefstal of buitenlandsche aangelegenheden; zij hebben daartoe verzamelplaatsen die *Balej*, genoemd worden.

» De panghoeloe's houden zich echter hoofdzakelijk bezig om het volk te knevelen, en zich de eerbewijzingen of aadats te doen toekomen, op welke zij vermeenen regt te hebben.

» Daarenboven zijn de landschappen onophoudelijk in onderlinge twist, hetzij over het wegvoeren van menschen of vee, over moorden of het afzetten van reizigers; zulke zaken blijven maanden en jaren onafgedaan om dat partijen het niet eens kunnen worden, terwijl eindelijk de wraak uitbarst en den teugel wordt gevierd; zoodat hierdoor werkelijk noch inwendige veiligheid, noch uiterlijke zekerheid in die kleine staatjes bestaat, en de onderlinge communicatien dus ook meestal gestremd zijn. De landschappen waarin het Gouvernement gevestigd is (eenige der daar aangrenzende landschappen de een meer de andere minder daar onder gerekend), en alwaar gevolgelijk de hoofden in meer onmiddelijke aanraking met de ambtenaren komen, kunnen in eenen meer voordeeligen staat van rust beschouwd worden te verkeeren.

» De staat der inwendige rust in de binnenlanden moet verschillend worden toegepast, zoo als b. v. op dien der binnenlanden van Tapanoelie tot Natal, van Natal tot Padang, daarwij in die binnenlanden alleen gevestigd zijn, en troepen houden; terwijl de binnenlanden van Padang tot Croë op de zuidpunt van Sumatra, waaronder sorteren de Landschappen XIII Kotta, Sungi, Pagé, Corintji, Limon-Batang Assé, Baiboekit en die ten oosten en zuiden van Benkoelen, alle door onafhankelijke volkeren bewoond en beheerd worden, naar volgens aloude gebruiken, door menigvuldige hoofden die zich veel gezag aanmatigen op de strand volkeren, welke zij meestal beschouwen uit hun midden te zijn voorgesproten; en hetwelk nu en dan aanleiding geeft tot kleine vijandelijkheden waaruit altijd stremming in de communicatie, handel en rust ontstaat.

» De bovenlanden van Natal tot Padang of het centrum van het Eiland Sumatra, en wel tusschen 1°. noorder en 1°. zuider breedte, zijn sedert bijna dertig jaren in eenen verwoestenden oorlog gewikkeld; het is het schoonste gedeelte van het zoogenaamd Rijk van Menangcarbou, alwaar een aantal maleijers van den priesterlijken stand door een blind fanatismus gedreven, de oude bestaande, en met het ten halve ingevoerde Mahomedaansch geloof vermengde, strijdige gebruiken hebben verworpen, en volgens hun begrip de zuivere leer met overdreven bijvoegsels met geweld hebben ingevoerd, alle bestaan hebbende menigvuldige hoofden, van den Radja van Menangcarbou af, tot den laatsten Panghoeloe toe, verjaagd, vermoord of tot hun gruwelijk leerstelsel overgehaald hebben en zich zelve als geestelijke en wereldlijke hoofden hebben opgeworpen; nemende den alkoran tot hun wetboek, en een geheel wit gewaad als een kenteeken, zoo wel voor hen als voor de gemeente aan, noemende zich in het algemeen Padries. Een gedeelte van dit geteistert land geniet sedert 1822 de bescherming van het Gouvernement en heeft deszelfs aloude gebruiken behouden of hernomen. Tot het jaar 1825 waren onze troepen op vollen voet van oorlog tegen de Padries, met dewelke in november van dat jaar te Padang een soort van vredes verdrag is gesloten.

» De bijzondere punten van hetzelve kwamen hier op neder dat de vier landschappen, Lintou, 50 Kotta, Talawé en Camban-Agam, als Padriesche landschappen erkend werden, en dat de maleijers van Tana Datar en Agam, beide regentschappen onder gehoorzaamheid van het Gouvernement wederkeerig-lijk met de Padries in vrede en vriendschap zouden leven terwijl het Gouvernem[illegible] met het geschil omtrent het geloof niet zoude inlaten G[illegible] maanden volgde eene vrij algemeene rust, honderden van uitgewekene Padries keerden bij de maleijers terug, vele verlieten de strenge regels der Padries, andere daar en tegen niet. Doch de vier zoo even genoemde contracteerende landschappen, kunnen niet anders worden beschouwd dan in eenen afschuwelijken staat van onderdrukking te kwijnen; overigens bestaat er eene groote verdeeldheid onder de menigvuldige Imans, waarvan zelfs eenige zich niet storen aan de gemaakte overeenkomst der vier eerste Imans en dus uit wraak op de maleijers, onophoudelijk zijn voortgegaan met hun aantevallen en te verontrusten; men voege daarbij dat vele uitgewekene uit *Tana-Datar* en *Agam* en die aldaar vroeger Imans of Kadlis waren en zich door hunne strengheid den haat der maleijers hebben op den hals gehaald, niet durvende terugkeeren, den hoop der vijanden vermeerderen; terwijl de vier contractanten deze rust verstoorders niet kunnende noch willende tegenhouden, daarvoor inbrengen dat die personen het regt hebben om hun goed terug te nemen, hetgeen de Maleijers niet genegen zijn hun goedwillig terug te geven, op grond, dat zij die goederen hebben verkregen toen zij met geweld het bestuur voerden; wijders zeggen die uitgewekene ook dat zij niet willen terugkeeren, zoo het geloof niet wordt opgevolgd. In het algemeen hebben de Towankos der vier landschappen gedurig te berde gebragt, dat het geloof meest ingevoerd worden hetwelk als dan ten gevolge zoude hebben dat de geestelijken het bestuur in handen zouden krijgen, hetgeen de Panghoeloe's der Maleijers niet willen, zeggende » dat als dan de oude gebruiken verloren zouden gaan. Het is aldus dat de eene partij met den koran en den sabel in de hand zich het gezag wil aanmatigen, terwijl de andere de oude gebruiken wil behouden, te weten: een aloud Soeko's of familie bestuur, zijnde eene oudere instelling dan het Mahomedaansch geloof, welke den invoer van hetzelve heeft overleefd.

» Het Gouvernement dat in 1822, een begin heeft gemaakt om de binnenlanden gedeeltelijk te bevrijden en te bezetten met belofte van de Maleijers in hunne oude gewoonten te herstellen en te beschermen, staat tusschen beide partijen. Bij het contract van november 1825 met de Padries zegt het Gouvernement zich met geene geloofszaken te zullen inlaten, dan de partijen willen juist het tegendeel van hetgeen wij in redelijkheid doen kunnen: de Padries namenlijk dringen er op aan dat het Gouvernement als meester van het land, de opvolging van den koran bevele, zonder welke zij zeggen, niet met de Maleijers in aanraking te kunnen komen; terwijl de maleijers willen, dat wij de Padries op nieuw beoorlogen om dat zij zich tegen den geest van het contract met maleische landen bemoeijen, en gestadig op dezelfde rooven en moorden. Beide partijen hebben hunne middelen om onder de hand te stoken; de Padries door Priesters die onder de Maleijers verspreid zijn, en de Maleijers door Maleischgezinden onder de Padries wonende. Onze troepen gelegen in de forten *van der Capellen*, *de Kock*, *Soeroeassa* en *Tanjong allam* hebben echter, sedert, het sluiten van het contract van november 1825 geene offensieve bewegingen meer gedaan en sedert dat tijdstip tot heden toe, slechts een doode en een gewonde tegen de Padries gehad.

» De bevolking langs de stranden is minder groot dan die der binnenlanden. Het schijnt dat de strandvolkeren afstammelingen zijn uit de binnenlanden, van daar, de invloed die deze op eerstgemelden schijnen te doen gelden. De binnenlandsche bevolking houdt zich op met de rijst-kultuur en het openen van de goud mijnen. De strandvolkeren zijn meestal zaakgelastigden van de binnenlanders. De winsten van den

(Zie verder het bijvoegsel.)

(†) Onder de 100 hoofden zijn er welligt geen twee die schrijven kunnen.

(*) Hier onder is begrepen alles wat met hen in familie betrekking staat en zulks maakt een groot gedeelte uit.

Bijvoegsel der Javasche Courant.

DONDERDAG, den 14den Januarij 1830.

handel worden voor het grootste gedeelte in de binnenlanden genoten, om dat elke familie er zijne relatien heeft, en men aan deze verhouding de mindere bevolking der strandlanden eenigsins mag toeschrijven. In vroeger tijden mogt geen man, eene vrouw keizen uit de Soeko of stam waartoe hij behoorde, doch dit is veelal in onbruik en de polijgamie daarentegen in zwang geraakt. (*) Te *Benkoelen* en *Natal* trouwt men bij *Djojor* dat is eene onbepaalde som, welke door den bruidegom aan de ouders van de bruid gegeven wordt, van *f* 100 tot *f* 1000 naar mate de bruid van hoogen afkomst is; de vrouw heeft geen regt om de scheiding te vorderen, de man kan de vrouw verstooten, met verlies van het geld, ook wordt er getrouwd bij *antor*, dat is even als de *jojor* met dit onderscheid, dat bij de betaling van de som, de ouders van het meisje dadelijk tegen geschenken geven, en daardoor heeft de vrouw ook het regt de scheiding te kunnen vorderen. Te Padang en in de binnenlanden, geven de ouders van de bruid, die voor haar een man zoeken een zekere som geld aan de ouders van den bruidegom; indien man of vrouw wil scheiden, wordt de gegevene som gerestitueerd, doch dit gaat zoo ver als men het goedvindt; bij scheiding volgen de kinderen de moeder; de kinderen behooren tot het geslacht Soeko, van de moeder. Eigendommen of vee blijven aan de mans of vrouws familie of Soeko bij het overlijden van een van beide; zijn er kinderen zoo erven deze van de moeder maar niet van den vader, wiens goederen of Panghoeloeschap, zoo hij Panghoeloe is naar zijne broeders of broeders zonen overgaan; de successie van den rang is ongelijk; zij beslissen onder elkander, wie Panghoeloe zal worden, hetgeen niet weinig woordenwisseling geeft. De man mag de goederen zijner vrouw niet vervreemden. (†) Bijwijven zijn slavinnen of schuldenaars ber-oetangs genaamd, indien zij kinderen krijgen, worden zij van hunne schuld ontheven.

» Hier voren heb ik gezegd dat de kinderen de Soeko's naam van de moeder volgen. Het is ligt te beseffen dat de familien, *Soeko's*, gestadig in onmin zijn, door dien man en vrouw elk hun afzonderlijk hoofd of Panghoeloe hebben, en de meeste mans hunne vrouwen in andere Soekos of Stammen hebben, terwijl daarenboven de veelwijverij het kwaad verergert. De velden gaan niet uit de respectieve Soekos of geslachten. De Panghoeloes hebben er eenige in eigendom als verknocht aan hunnen rang; zij verpanden dezelve veelal, hetgeen later oorzaak tot twist geeft. Het verkoopen of verhuren van vastigheden bij den maleijer, is onbekend; men kan dus niet zeggen dat er andere personele vastigheden bestaan dan huizen - vruchtdragende boomen en voornamelijk klapper boomen behooren in eigendom aan degenen die dezelve geplant heeft; dan weldra wordt door sterfgevallen den eigendom betwist, waarvan de Panghoeloe altijd goed partij weet te trekken.

» Indien het bekend is, dat iemand een stuk grond ontgonnen en tot rijstveld gemaakt heeft, zoo wordt hem den eigendom van hetzelve niet betwist, hij verpandt hetzelve met voorkennis van den panghoeloe, die zulks slechts bij mondelinge overeenkomst toestaat. Daar nu de tijd van verpanding voor eene zekere som, altijd voor ten minsten tien jaren geschiedt, en de pandhouder het land geheel of gedeeltelijk aan eenen tweeden, en deze weder aan eenen derden kan verpanden, zoo vloeit daaruit de grootste verlegenheid voort, om den grond tot den regten eigenaar terug te brengen.

» Dit zijn de bekende gebruiken; maar daar er geen wethouders zijn, en het regt der sterkste en omkoopingen alles afdoet, zoo zijn er aanhoudende twisten en onderdrukten.

» In den hierboven gemelden geest, schijnen al de binnenlandsche landschappen verdeeld en verhuurd te zijn geweest, tot dat de Padries het familie of soekos bestuur in een gedeelte van het land hebben omver geworpen, in een geestelijk bestuur hebben ingevoerd, hetwelk aan elk dorp een priester of een pangatua tot hoofd geeft, die op de strengste wijze de voorschriften van den Koran overdreven doet opvolgen, alles zonder tegenspraak met boete of den dood. Vroeger en ongeveer dertig jaren, voor dat de bevolking door de Padries is gescheurd geworden, bestond er een Radja, die als den hoogsten in rang beschouwd werd.

» De Radja voerde den titel van *Radja Alam Menang Carbou*, en de panghoeloes van alle landschappen hadden grooten eerbied voor zijnen persoon; dan zijne magt strekte niet veel verder dan om in geschillen, door middel van zendelingen of daartoe geregtigde personen, tusschen beide te treden, uithoofde het hem steeds aan eene uitvoerende magt ontbroken heeft, en zijn landschap zelfs zeer gering is. Zijne inkomsten bestonden in kleine retributien bij begrafenissen en aanstelling van panghoeloes, terwijl hij van eenige strandlandschappen, zoo wel ten oosten als ten westen van het eiland, vroeger ook geringe contributien op zekere tijdstippen liet ligten, en welke voorzeker zijn toegekend om onderlingen handel te bevoordeelen.

» De bergvolkeren zijn over het algemeen werkzaam en hunne velden zijn zeer goed bebouwd, daar waar eenigzins rust heerscht, en goud te vinden is worden de mijnen geopend.

» De Maleijer is over het algemeen schrander en verstaat zich in den handel; men vindt onder hen smids, koperslagers, goudsmids, bijzonder in draadwerk; de vrouwen spinnen en weven, en doen op andere tijden zwaren veldarbeid.

» De algemeene welvaart in de binnenlanden is door den padrieschen oorlog sedert vele jaren afgenomen; dit heeft invloed op de welvaart der strandvolkeren, uithoofde er weinig communicatie tusschen de Maleijers en de Padries bestaat. De landschappen, die onder het juk der Padries gebukt zijn, leveren bijna geen goud meer op; sedert het Gouvernement de binnenlanden van *Padang* bezet, is de welvaart aldaar toegenomen. Te *Benkoelen* is de welvaart afgenomen, door het zoo aanmerkelijk minder vertier op de plaats zelve. De binnenlanden schijnen aldaar weinig bevolkt te zijn en in eene groote verwarring te verkeeren. *Natal* en *Aijer Bangies*, kennen wij slechts voor zoo veel die plaatsen zelve betreft; naauw ingesloten door de Padries met dewelke den vroegeren goud- en kamferhandel bijna geheel gestremd is, leveren die plaatsen weinig welvaart op; dezelve is echter in de laatste jaren eer toe- dan afgenomen, daar het volk van *Rau*, *Manduhiling* en zuid *Batta*, die zich meer of minder van de Padries weten los te scheuren, den handel aanwakkeren. Er kan van onze zijde geene aanmoediging aangewend worden, om de welvaart van den Maleijer te verbeteren, hij neemt geen goeden raad aan; hij is wantrouwend en gelooft, dat goede aanbevelingen, eigen belang ten doel hebben, want hij oordeelt anderen naar zich zelven.

» Groote weelde vindt men bij den Maleijer niet; men moet er de oostersche pracht niet zoeken. Tot den prachtigsten opschik hebben de panghoeloes eene kleeding, die hen van het volk onderscheidt; dan deze dragen zij zelden en slechts bij feesten, ook zijn de meesten er niet van voorzien; dezelve bestaat in een kleedje van roode of blaauwe zijde, geheel met gouddraad doorregen, hetwelk hun de knie niet overdekt; overigens dragen zij daarbij over den gewonen hoofddoek een opgerold stuk linnen of zijde, dat even als een cirkel het hoofd omgeeft; dit wordt *iekat* of *ikt* genaamd.

» Het volk kleedt zich over het algemeen in blaauw grof linnen (salemporis); de boeginesche kleedjes en de chitzen worden door welgestelden gedragen. In de padriesche landschappen is de heerschende kleederdragt voor de mannen wit; de vrouwen moeten allen in het zwart gekleed gaan, het gezigt geheel bedekt en slechts twee gaten in het linnen om door te zien. Als eene bijzonderheid kan worden aangemerkt, dat Sir *Thomas Stamfort Raffles*, Luitenant Gouverneur van *Benkoelen*, de eerste Europeaan is geweest, die bekend staat, van tot in de Padangsche bovenlanden te zijn doorgedrongen. In 1818 ging hij derwaarts en trok met veel moeite en met kracht van geld en giften door toen nog ongebaande wegen, en vond het land in oorlog. Alle pogingen van Sir *Raffles* om destijds met de Padries in aanraking te komen, zijn vruchteloos afgeloopen. Nadat *Padang* aan *Nederland* was overgegeven, hebben de successivelijk aldaar geplaatste Residenten het land doortrokken en gelegenheid gehad om eenige plaatselijke verbeteringen daar te stellen, en de bevolking eenigzins tot dien staat van rust te brengen, welke thans onder dezelve heerscht; de tijd alleen kan onzen invloed, die zeer langzaam moet werken, bevorderen, want het rooven, moorden en branden op de grenzen zoude niet dan met groote opofferingen, telkens te wreken zijn; tegen te gaan is het niet. De Padries thans meer dan ooit oneenig onder elkanderen, om dat de van *Mekka* terugkeerende priesters hun stelsel afkeuren, en hierin grooten aanhang vinden, zullen langzamerhand wel hunne overdrevene stelregels afleggen.

(*) De echtscheidingen zijn zeer menigvuldig, er zijn Maleijers die mij verklaard hebben reeds 20 vrouwen in huwelijk te hebben gehad.

(†) Bij de Maleijers alhier is het een algemeenen regel dat de vrouw niet van woonplaats verandert, als zijnde eigentlijk het Hoofd van het huis; zij heeft zoo men hier zegt de beschikking (*koeassa*) over de velden en goederen; de vrouw is sedentair, de man zwerft rond, hij leeft dan hier dan daar, naar mate hij veel vrouwen heeft; hij kan geen twee vrouwen in eene woning hebben.

SCHEEPSBERIGTEN.

BATAVIA.

Aangekomen.

Jan. 11—schip *Stad Antwerpen*, E. van der Sweep, van Antwerpen den 1sten october, met Zr. Ms. troepen.

Vertrokken.

Geen.

ADVERTENTIEN.

De Directeur Generaal van Financien, maakt bij deze bekend, dat op aanstaanden zaturdag den 16den dezer, ten overstaan van eene kommissie uit den Raad van Justitie, voor het Paleis, op het plein van Waterloo, zullen worden vernietigd, onderscheidene ingewisselde Gouvernements Effecten.

Batavia, den 13den jan. 1830.

De Directeur Generaal voornd.
C. M. BAUMHAUER.

De Algemeene Rekenkamer brengt bij deze ter kennisse van het algemeen, dat bij de uitloting der Certificaten van den Nederlandsch Indischen Achterstand, gehouden den 9den dezer, de volgende nummers zijn uitgetrokken geworden.

1	43	199	291	323	350	366	471	484	581
604	631	651	664	677	801	810	845	846	967
1000	1007	1067	1079	1086	1090	1138	1153	1161	1190

1202 1214 1279 1293 1366 1384 1457 1532 1681 1755
1838 1947 2016 2112 2187 2239 2262 2399 2400 2434
2630 2657 2678 2686 2773 2887 2917 2930 3076 3139
3151 3156 3215 3263 3282 3300 3343 3361 3391 3404
3499 3587 3592 3630 3639 3688 3753 3893 3967 4176
4181 4182 4210 4232 4268 4305 4315 4405 4409 4443
4472 4489 4616 4654 4702 4728 4749 4845 4945 4965
4994 5012 5081 5115 5206 5252 5291 5338.

Ter ordonnantie van de Algemeene Rekenkamer.

Batavia, *Het Lid, waarn. Secretaris,*
11 januarij 1830. DE VIRIEU.

—Op zaturdag den 16den dezer, 's voormiddags ten 10 ure, zal, overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen, (Javasche courant van 1829 no. 88) ten kantore van den Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen, gehouden worden eene uitbesteding voor de leverancie te Tagal van 19,400 kannen arak, 2de soort met fust in ankervaatjes.

De arak, behoort daar ter plaatse, ten spoedigste te worden geleverd; zullende den juisten tijd bij de uitbesteding worden bepaald.

De arak zal worden goedgekeurd ter plaatse, waar de aannemer de afscheep verlangt te bewerkstelligen.

De betaling zal geschieden voor de helft in zilveren munt en de wederhelft in zoodanige munt, als het Gouvernement zal verkiezen te voldoen, en plaats hebben te Batavia, te Soerabaija of te Tagal, naar keuze van den aannemer.

De opveiling zal geschieden bij de legger of bij de hoeveelheid van 388 kannen.

De definitieve aannemer zal aan den minsten inschrijver uitkeeren eene premie van ½ procent, berekend op het bedrag der aanneming.

Gadinghebbenden adresseren of vervoegen zich, en worden verzocht bij de uitbesteding tegenwoordig te zijn, dan wel gemagtigden te zenden bij

Den Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen,
Batvia,
den 11den jan. 1830. J. C. REIJNST.

—Op dingsdag den 19den dezer, 's voordemiddags te 10 ure, zal overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen, (Javasche courant van 1829 no. 88), ten kantore van den Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen, gehouden worden, eene uitbesteding voor de leverancie van 2000 pees witte salemporissen van 8 kaal, 2,680 pees blaauwe dito van 8 kaal en 3000 pees dito dito van 7 kaal.

De lijnwaden behooren dadelijk in 's lands kleedingpakhuis geleverd te worden, aan Nederlandsch fabrikaat zal de voorkeur worden gegeven.

De mijning zal geschieden in zoodanige perceelen, dat houders van een gedeelte der genoemde hoeveelheden in mededinging kunnen komen.

De betaling zal geschieden voor ⅔ gedeelte in zilver en voor ⅓ gedeelte in zoodanigen munt als het Gouvernement zal verkiezen te voldoen.

De gegadigden worden verzocht, monsters overteleggen van de door hun aangeboden hoeveelheden, en bij de uitbesteding tegenwoordig te zijn, dan wel gemagtigden te zenden.

De Directeur van 's Lands Producten en Civiele Magazijnen.
Batavia,
den 12den januarij 1829. J. C. REIJNST.

—De Kapitein ter zee, Kommandant en Directeur van Z. M. Zeemagt in Oost-Indie, maakt hierbij, met referte aan zijne in de Javasche courant van den 15den september 1829 no. 108 geplaatste advertentie, aan de daarbij belanghebbenden bekend, dat de zeildag van Z. M. fregat BELLONA is bepaald op den 1sten februarij aanstaanden, en dat alle de passagiers, bestemd om met dien bodem te repatrieeren, zich uiterlijk op den dag bevorens aan boord zullen moeten bevinden.

Batavia, *De Kommandant en Directeur voorn.*
9 januarij 1830. A. W. DE MAN.

—Voor den dienst der kavallerie zijn benoodigd paarden; dezelve moeten zijn hengsten, niet verder dan acht, en niet jonger dan vier jaren, ter hoogte van vier voeten rhijnlandsche maat, zonder gebreken, zoowel in- als uitwendig; zullende kortstaarten of paarden met gesnedene ooren niet worden aangenomen.

Degenen, welke gading mogten hebben, om zoodanige paarden te leveren, worden verzocht die des maandags, woensdags en vrijdags, des morgens van zeven tot negen ure, te brengen bij den luitenant-kolonel *Gijser*, kommandant van het 7de regiment hussaren, aan deszelfs woning te Rijswijk, dewelke geautoriseerd is om de paarden in te koopen, en die dadelijk te betalen bij de overname.

De Inspecteur Chef en der Militaire Administratie, Chef der 4de afdeeling van den Algemeenen Staf,
Batavia, *den 8sten jan. 1830.* TIMMERMANS.

—In de residentie Japara en Joana zal bij de onderkollecteurs in de afdeelingen Japara, Koedoos, Pattie en Joana, ieder voor zijne afdeeling, de voldoening moeten geschieden van de belasting op de paarden en rijtuigen, voor het loopende jaar 1830, betaalbaar of in eens, of in twee termijnen, als de eerste termijn voor ultimo maart en de tweede termijn voor ultimo september aanstaande; wordende de belastingschuldigen ten overvloede herinnerd, om voor de ommekomst der vastgestelde termijnen, behoorlijk de belasting te komen voldoen, ten einde niet te vallen in de bepaalde boete.

Japara, *De Resident van Japara en Joana,*
den 5den jan. 1830. DE VOGEL.

VERKOOP VAN GOEDEREN.

Bij *de Nijs, Brown* en *Co.*, is pas van Amerika aangebragt, meel, beschuit, tongen, zalm, bitter, spermaceti kaarsen, zeep, kurken, maroquin leder, enz.

—Bij *J. van Dijk*, zijn te bekomen de ondervolgende goederen, als: boter in dubbelde fust, zoetemelksche en komeine kazen, hammen, bilstukken, gezouten zalm en tongen, versche haring, gedroogde vruchten, koek, banket, suikerwerken, chocolade, likeuren, princessen bier op vaten en flesschen. diverse wijnen, minerale-wateren, wijn azijn, slaolie, spermacetie kaarsen, amerikaansch meel in heele en halve vaten, chinesche gember, necessaires, gemaakte lakensche, krippe en zijde rokken en broeken, fijne lakenen, cachimier, zijde stoffen, laventines, satijnen, gros de florence, geborduurde dames en kinder kleeden, pellerinen, collerettes, gemoireerde en andere linten, kanten tule, kamerdoek, fransch batist, jaconets, dames en heeren hertsledere handschoenen, gemonteerde dames- en kinderhoeden, mans- en kinderhoeden en petten, fraaije gebronsde hang- en tafellampen, spiegels, tafel-serviezen, glas- en pleetwerken, gouden galons en epauletten volgens model, bijouterien, kinderspeelgoed, enz.

HUWELIJKEN.

Getrouwd,
A. A. NOLET,
met
G. J. A. GAGEL.
Batavia, *10 januarij 1830.*

GEBOORTEN.

Heden beviel van een zoon, mevrouw *A. L. Goldman*, geboren *Geselschap.*
Samarang, *den 5den januarij 1830.*

VERTREKKENDE PERSONEN.

H. M. van de Poll, E. Dejaegher, A. D'Anethan en de 2de luitenant der expeditionaire kavall. *A. Batowski*, vertrekken naar Nederland.

—*M. Halewijn*, gepensioneerd lid in den raad van justitie te Soerabaija, en echtgenoote repatrieeren.

—*J. A. Clignett*, nader verlof bekomen hebbende, vertrekt met zijne familie naar Nederland. De ondergeteekende verzoekt opgave te mogen ontvangen der vorderingen ten laste van denzelven *J. A. Clignett.*
Samarang, *den 6den jan. 1830.* A. H. CLIGNETT.

—*C. M. Visser* vertrekt met verlof naar Europa.

—De chirurgijn-majoor *Ruempol* en familie vertrekken met verlof naar Nederland.

—*L.* en *B. Prinsen* vertrekken naar Nederland, de heer *J. H. Scholten* is hun gemagtigden.

—De kapitein luitenant ter [illegible]meester te Batavia, *C. Heije*, vertrekt met verlof naar Nederland, de heer *A. A. Vinju* is zijn gemagtigde.

—De eerste luitenant der expeditionaire afdeeling, *Simons*, verlaat Java.

Batavia, *den 12den januarij 1830.*

VERSCHILLENDE BEKENDMAKINGEN.

Bal op zaturdag den 16den dezer, in het koffijhuis *L'amitié*, op Goenoengsaharie; entre *f* 2.

—Halfjaarlijksche vergadering van deelhebberen in de javasche assurantie maatschappij, op vrijdag den 15den dezer, om 10 ure des morgens, in het lokaal der Beurs.

Namens de Directie.
Batavia, *De Secretarissen en Thesauriers*
11 januarij 1830. THOMPSON, ROBERTS en CO.

—Twee gemeubileerde kamers te huur, op Goenoengsaharie achter het paleis, bij
J. BLANKEVOORT

Te BATAVIA, TER LANDS DRUKKERIJ.